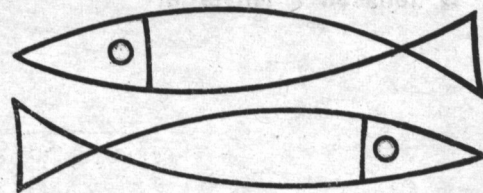

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

E. R. Postma / Eindhoven

Iemand had twee kinderen...

(Mattheüs 21 : 28-32)

Heilige huisjes

Mattheüs vertelt als enige evangelist de gelijkenis van de twee zonen. U weet wel: de ene zei ja en deed nee, de andere zei nee en deed ja. Hij koppelt die gelijkenis aan de vraag naar Jezus' bevoegdheid. Jezus' recht van spreken (en optreden) kwam in geding bij overpriesters en oudsten, niet de vraag of zijn optreden terecht of ten onrechte was. De reiniging van de tempel was eraan voorafgegaan. En ook valt te denken aan Jezus' manier van onderwijs: want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun schriftgeleerden (Mt. 7 : 29). Dat laatste is de conclusie na de zgn. bergrede (Mt. 5-7). Daarin werden heel wat heilige huisjes in het heilige land omvergehaald. Zo goed als in het Heilige Huis de tafels der wisselaars en de stoelen der duivenverkopers waren omgekeerd (21 : 12).

Heilige huisjes omverhalen lijkt een aantrekkelijk karwei. Maar de meeste slopers en kerkkrakers doen het uit wraakzucht, uit rancune. En met leedvermaak: zelf hebben ze er niets bij te verliezen. Ze hebben de kerk openlijk of in hun hart allang de rug toegekeerd. Ze slopen — niet om te kunnen bouwen, maar uit lust om af te breken.

Jezus daarentegen had er alles bij te verliezen. Niet maar zijn „populariteit”, maar zelfs zijn leven. Ook brak Hij geen heilige huisjes af om aan vernielingsdrang uiting te geven. Hij brak af om het oorspronkelijk bouwwerk in ere te herstellen: het huis van zijn Vader, overkoepeld door de spanten en binten van het wóórd van zijn Vader. Hij wilde maar één ding: terug naar het *wezenlijk* gehoor geven aan de Schriften (5 : 17). Het zou goed zijn als kerkelijke progressieven en conservatieven zich daaraan spiegelde. Dat bespaarde ons veel vals (res)sentiment. En verwarring. En onduidelijkheid. En onenigheid.

Het zwarte schaap

Jezus had het (hen!) door. Hij vertelde ze een gelijkenis en liet hen zelf het antwoord geven (niet dat het hielp...): wie van de twee heeft de wil van zijn vader gedaan?

't Doet mij denken aan die zeer rechtzinnige gemeente ergens heel ver weg. Ze hadden een nieuwe predikant beroepen. En de kerkeraad verzocht de gemeenteleden hem te schrijven: kom over en help ons! Nu geviel het dat er één zwart schaap onder de kudde was — althans volgens het oordeel der orthodoxe broederen. Maar dat zwarte schaap dacht: de kerkeraad heeft ons een verzoek gedaan, en ik moet de opzieners der gemeente eren, respecteren. Die beroepen predikant is weliswaar niet de man van mijn keuze — maar nu de kerkeraad het ons opdroeg, behoor ik te schrijven. Dus schreef hij. En in zijn brief vertelde hij eerlijk waarom hij schreef en dat hij het zwarte schaap der gemeente was.

De predikant nam het beroep aan en kwam na verloop van tijd in zijn nieuwe gemeente. Hij maakte kennis — en belandde op een goede dag ook bij die ene briefschrijver: ja, dominee — ik ben dat zwarte schaap dat u heeft geschreven. Het antwoord: weet u dat u de *enige* bent geweest die mij geschreven heeft?

Je zou kunnen vragen: wie heeft de wil van de kerkeraad gedaan? De laatste van wie je het zou verwachten...

Er gebeuren nog wonderen

De laatste(n) van wie je het zou verwachten — dat is ook waar het bij Jezus' toepassing op uitdraait. Hoor maar: voorwaar, Ik zeg u, de tollenaars en de hoeren gaan u voor in het Koninkrijk Gods.

Kijk maar naar jullie reactie op Johannes de Doper. Zelf had Jezus hem daarnet ter sprake gebracht met de wedervraag: was de doop van Johannes uit de hemel of uit de mensen? Van Godswege of uit eigen belang en eerbejag? Uit boze opzet weigeren ze antwoord te geven (21 : 23-27). Nú voert Jezus hem aan als getuige tégen hen: „Johannes heeft u de weg der gerechtigheid gewezen en gij hebt hem niet geloofd.” Hoewel ze zich braaf lieten dopen door hem (3 : 7 v.v.) — maar de daád van bekering en geloof bleef uit...

„De tollenaars en de hoeren echter hebben hem (wel) geloofd (metterdaad)”. Zij namen Johannes' woorden serieus, zowel het eerste als het tweede deel: bekeert u, want het Koninkrijk Gods is nabij gekomen. En Jezus besluit: „doch hoewel gij dat zaagt...” Let wel: ze kregen *wonderen* te zien — bekering van notoire, diepgezonken zondaars; dat moest hun toch als „herders” wel aanspreken...! „Doch hoewel gij dat zaagt, hebt gij later geen berouw gekregen en ook in hem geloofd (metterdaad)”. Ze bleven onbekeerd en onbekeerlijk in hun veilige heilige huisjes.

Kijk eens in de spiegel!

't Moet vreemd zijn te zien dat verstokte boosdoeners tot inkeer komen en geëerde hoogwaardigheidsbekleders zich blijven inbeelden rechtvaardigen te zijn, die geen bekering nodig hebben. Voor hen blijft een zwart schaap een zwart schaap — niet dat 't ze raakt... Ze hebben hun heilige huisjes die ze koesteren, die hun isolement vormen. Waarvan zou kunnen gelden: my (holy) home is my castle. Ze hebben dikke muren om zich heen opgetrokken — het zwaard van het Woord schampt af op hun pantser. Ze laten zich door niemand gezeggen — zelfs niet door Jezus.

Wat is het beeld van de kerk in de twintigste eeuw? Waarom maakt bijv. het Leger des Heils veel kerkmensen steeds weer jaloers en onzeker? Een kerk die *lééft* is een kerk, die reageert op „de wet en de profeten” die niet „ontbonden” worden, maar tot in het hart vervuld. God past zijn Woord niet aan voor sommige mensen — ook niet als mensen (behoudziek of vernielzuchtig) dat wél doen.

Wie niet reageert op het evangelie, mag zich spiegelen aan Jezus' gelijkenis: „en hij antwoordde en zei: ja, heer, maar hij ging niet”. De daád verradt de werkelijke reactie of het niet-reageren.

Dat ligt niet aan het evangelie — dat zie je aan die tollenaars en hoeren. Die namen Johannes serieus en begrepen dat het God ernst is — met de zonde. En met de vergeving. Wie dat eerste niet serieus neemt, blijft ook onbewogen door het tweede. In dat geval blijft Gods barmhartigheid een gesloten boek. Door onwil. En niet door onmacht van het evangelie. Want dáárin staat nog steeds, dat God de wereld zó heeft liefgehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft (metterdaad), niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe (Joh. 3 : 16).

IN DIT NUMMER

126 *Ds G. Janssen*, De heilige Schrift en haar uitlegging

127 *M. de Jonge*, Beproefde trouw (3)

128 *D. W. L. Milo*, Kleine oorzaken — welke gevolgen?

130 *C. Baardewijk*, Christiane F.

G. Janssen / Nijverdal

De heilige Schrift en haar uitlegging

(Antwoord aan ir. J. C. Plooy)

Graag wil ik gebruik maken van het aanbod van de redactie in te gaan op het artikel „De wetenschap en het verstaan van de Schrift” van ir. Plooy, dat een reactie was op mijn artikel „Het letterlijk verstaan van de Schrift” in het nummer van 8 jan. j.l. Allereerst dan iets over

De intentie van mijn artikel

Het was niet mijn bedoeling om een „opstel” over het letterlijk verstaan van de Schrift” te leveren, waarin ik alle aspecten daarvan trachtte te belichten en bepaalde fundamentalisten wilde verwijten dat zij zich bij hun uitleg van de Schrift laten leiden, bewust of onbewust, door een wetenschappelijke belangstelling. Van een verwijt was dan ook geen sprake. Ik wees op het gevaar dat ook de creationisten bedreigt dat zij ten gevolge van wetenschappelijke interpretatie van de ‘feiten’ die de Schrift ons meedeelt zich bij de exegese van die ‘feiten’ laten beïnvloeden door een wetenschappelijk vooroordeel, het omgekeerde van de door het evolutionisme beïnvloede exegese, maar principieel daarmee op een lijn staande.

Ik deed dit naar aanleiding van een nogal felle aanval van drs. A. Keizer op prof. dr. B. J. Oosterhoff, waarbij de kwestie van het letterlijk verstaan van de Schrift wel een beheersende rol speelde. Moet de Schrift altijd letterlijk worden opgevat? Dat is helemaal geen probleem, zo betoogde br. Keizer. Ze moet soms ook wel figuurlijk worden verstaan, maar dat geeft zij zelf duidelijk genoeg aan. De Schrift wijst de gelovige onderzoeker zelf daarbij de weg. Het laatste stemde ik hem toe, maar ik wees er op dat de gelovige onderzoeker daarbij toch tekort kan schieten. En dat blijkt duidelijk uit het feit dat er meermalen verschil is over de vraag waar de Schrift letterlijk dan wel figuurlijk wil worden verstaan, en dat onder gelovige Bijbellezers en -onderzoekers. Ik wees daarbij op het verschillend verstaan in dit opzicht van sommige profetieën. In dat verband kwam het gevaar van wetenschappelijk vooroordeel, dat ook gelovige Bijbelonderzoekers en wetenschappers bedreigt, ter sprake. Dat gaf me aanleiding om iets te schrijven over het verstaan van de

kerkelijk leven

Schrift, waarbij ik stelde dat zij haar eigen uitlegster is en zich bij haar uitleg niet mag laten bepalen door de resultaten van welke wetenschap ook. Dat te bedenken maakt het mogelijk om als gelovigen onbevange met elkaar te discussiëren wanneer wij in bepaalde gevallen eens verschillen over de vraag of een bepaald Schriftgedeelte letterlijk dan wel ‘figuurlijk’ moet worden verstaan. Op deze zin liep mijn artikel uit. Het was dus niet polemisch gericht, met verwijten naar een bepaalde kant, maar was vredeachtend van aard en bedoeling.

Ik stel er prijs op dit nog eens met nadruk naar voren te brengen. Deze bedoeling blijft bij de weergave van ir. Plooy in elk geval wel in de schaduw.

Letterlijk dan wel ‘figuurlijk’

Natuurlijk zegt het bovenstaande niets over het rechtmatige van wat ik schreef of doet dat niets af van de zakelijke kritiek, die ir. Plooy op mijn artikel leverde. Daarbij komt allereerst de onderscheiding tussen letterlijk dan wel figuurlijk aan de orde. Zij wordt door ir. Plooy als onduidelijk en verwarrend afgewezen. Zij behoort tot onze „warrige problemen”, waarover de Schrift zich niet uitlaat. In de geschiedenis van de hermeneutiek (de wetenschappelijke theorie over de exegese) stond het letterlijk verstaan van de Schrift ook niet tegenover het figuurlijk verstaan ervan, maar o.a. tegenover allegorische en mystieke interpretatie.

Ir. Plooy ontkent hier dus niet dat de kwestie van het al of niet letterlijk verstaan van de Schrift in de wat hij noemt de geschiedenis van de hermeneutiek een rol heeft gespeeld. Tegen het woord figuurlijk gaat zijn bezwaar. Het zal hem echter ontgaan zijn dat men onder dit woord nogal wat kan verstaan. Vandaar dat het in de geschiedenis en de hermeneutiek niet als zodanig besproken wordt maar wel in zijn ‘onderdelen’: de allegorische, de mystieke, de geestelijke interpretatie, waarvan dan het recht of onrecht concreet wordt aangewezen. Maar daartoe beperkt zich de

pastorale notities

TOESLAGRELIGIE

Eén van de verheugende verschijnselen binnen de Evangelische beweging zijn de regelmatige publicaties in het Amerikaanse blad „Verdickt”. Verdickt is in ’t engels eigenlijk het oordeel waartoe een jury komt inzaken van recht en wet. Uit de beginselverklaring die in bijna elk nummer wordt afgedrukt citeer ik in mijn vertaling. „Verdickt is verbonden aan niets dan het Evangelie en aan het Evangelie plus niets.” Elke toeslagreligie wordt zo afgewezen: Verdickt is tegen elke religieuze toevoeging, dat het Evangelie bederft. Het is tegen sectarisme, dat volhoudt dat de redding gevonden wordt in geloven van het Evangelie plus nog iets. Het is tegen subjectivisme dat het Evangelie verwacht met godsdienstige bevinding. Tegen sentimentalisme, dat vrome gevoelens over de Jezus van de populaire verbeelding in de plaats stelt van

het geloof in de Christus van het Nieuwe Testament. Het is tegen mysticisme, dat uitziet naar kennis van God via een privé-openbaring. Het is tegen elke technicisme, dat leert dat redding wordt verkregen door de aanwending van de godsdienstige formules en regels. Het is tegen nationalisme, dat de zaak van Christus identificeert met politieke of culturele zelfbelangen.

Deze verbondenheid aan niets dan het Evangelie en aan het Evangelie plus niets is geen reductie van de volle raad Gods. Het is de erkenning dat het Evangelie Godsbeslissende-Woord is. Het is fijn deze zaken te lezen. In de nummers van het blad die ik gelezen heb wordt heel strak geprobeerd steeds weer te leren dat we in Jezus alles hebben. En dat we in Jezus alléén alles hebben. Want elke toeslagreligie, hoe vroom die ook lijkt, loopt uit op surrogaatreligie. De waarheid van het Evangelie is de leer van rechtvaardiging van de zondaar door het geloof alleen, om Jezus’ wil. Daar hoeft niets bij. Daar mag ook niets bij. En die leer beheerst verder alles in ons leven. Het adres van het blad, dat in het engels verschijnt, is Post Office Box 1311, Fallbrook, California 92028, U.S.A. Zo hoort men het ook eens van een ander.

H. Amelink, Aalten

figuurlijke spreekwijze niet, vgl. het brede opstel van prof. dr. J. Ridderbos over de uitlegging van de heilige Schrift in het Bijbels Handboek, deel 1. Daar blijkt nogal wat onder het woord ‘figuurlijk’ te kunnen worden samengevat. We komen het trouwens reeds bij Augustinus tegen. „Alwat in de goddelijke taal noch tot de eer der zeden noch tot de waarheid van het geloof in de eigenlijke zin (proprie) herleid kan worden, moet ge figuurlijk verstaan (figuratum esse cognoscas)”.

Het bezwaar van ir. Plooy tegen de onderscheiding letterlijk/figuurlijk komt blijkbaar voort uit een te eng verstaan van het woord ‘figuurlijk’, alsof daaronder alleen de beeldspraak valt en die is in de Bijbel in de regel wel direct duidelijk „herkenbaar aan de normale taalkundige structuur ervan”. Maar er is in de Bijbel meer dan van beeldspraak in de nu gebruikte zin van het woord sprake. Er zijn profetieën met eschatologische strekking, er zijn gedeelten die het karakter van een apocalyps hebben. Er is de figuur van de ‘periodisering’ of ‘stylering’ van de geschiedenis

(Matth. 1). Er is sprake van getal-symbool, om maar niet meer te noemen.

Dit alles sloot de Reformatie niet uit toen zij koos voor het letterlijk interpreteren van de Schriftverklaring¹⁾, die zich om de letter niet bekommerde, ja, daarvan zelfs afleidde (Calvin op Gal. 4 : 22), omdat de letterlijke zin al te arm en veracht werd geacht (idem). Maar zij stonden wel degelijk bij de ‘figuurlijke’ voorstellingen in de Bijbel voor soortgelijke vragen en moeilijkheden als wij. Eén voorbeeld mag daartoe dienen. Volgens Luther is er in Openb. 8 en 9 sprake van boze engelen; de eerste is Tatianus, de tweede Marcion, de derde Origenes, de vierde Novatus. De grote ellende komt echter in hoofdstuk 9 aan de orde: de vijfde engel is Arius, de zesde Mohammed! Zo werkt Luther de ‘Bildern und Figuren’ van het laatste Bijbelboek uit...

Ook reeds Calvin was van oordeel dat het bevel van de „de Here aan Hosea om zich een „ontuchtige vrouw en kinderen uit ontucht geboren” te nemen, niet letterlijk is op te vatten in die zin dat hij dit

werkelijk moest doen. Volgens Calvijn is hier sprake van een levendige „voorstelling”, een „zinnelijke voorstelling” in een visioen. Prof. J. Ridderbos sluit zich hier op een bepaalde manier bij aan; prof. A. Noordt zij verwerpt deze visionaire opvatting en kiest resoluut voor de realistische: het hier verhaalde is werkelijk gebeurd.

We moeten dus het kiezen van de Reformatoren voor de letterlijke interpretatie van de Schrift niet als een algemene uitspraak verstaan maar als duidelijk gericht tegen een allegorische interpretatie, die niets met de woorden zelf had uit te staan, zoals daarvan bij Origenes en na hem in de Middeleeuwen sprake was.

Ik merk wat dit punt betreft ten slotte nog op dat ik het woord 'figuurlijk' vrijwel steeds tussen aanhalingstekens heb gezet. Daarmee wilde ik aangeven dat het me niet om het woord als zodanig te doen was maar om de zaak, het aangeduide dilemma. Dat dilemma vervalt niet als men dit woord laat vallen. Dat lijkt teveel op het beëindigen van een ruzie tussen twee partijen door één ervan dood te schieten, een methode die aan rechtmatige twijfel onderhevig is. Hierbij kan ik het best een andere opmerking laten aansluiten.

Geloofstaal, geloofsuitspraken en omgangstaal

Ir. Plooy citeert van mij dat de Bijbel geen handboek voor de wetenschap is en geen wetenschappelijk doel heeft, maar geloofsuitspraken geeft, spreekt in geloofstaal. Hij noemt dit spraakgebruik misleidend en levert er nogal wat kritiek op, in de mening dat ik met deze terminologie de grens tussen Bijbel en wetenschap zo scherp mogelijk wil trekken. Dit berust echter op een misverstand.

Genoemde uitdrukkingen komen in mijn artikel voor in een zin, waarin ik het standpunt van sommige creationisten - in casu dr. Ouwe-neel - weergeef zoals ik dat vond in 'Beweging 81' van augsutus, pag. 83. In ging daarbij op deze terminologie niet nader in en trok er ook geen enkele consequentie uit. Daarom raakt de kritiek op deze termen mij in het geheel niet en draagt zij - wat belangrijker is - ook niets bij tot oplossing van het probleem dat ons bezig houdt. Ir. Plooy mag van mij rustig spreken over de taal van de Bijbel als omgangstaal ter onderscheiding van de abstracte, theoretische taal van de wetenschap, hoewel ik niet uitsluitend wil dat ook daarop kritiek te oefenen valt. Maar - en daar is het me nu om te doen - ook deze terminologie draagt niet bij tot oplossing van ons probleem.

Wat is dat probleem?

Dat van wetenschap en exegese, aldus de formulering van ir. Plooy.

JAARVERGADERING „OPBOUW”

De jaarvergadering van „Opbouw” wordt gehouden op zaterdag 8 mei a.s. in de Jeruzalemkerk, Troosterlaan 65 te Utrecht.

In de morgenvergadering, die te half elf begint, zullen de heren Prof. Dr. C. v. d. Leun, kernfysicus te Utrecht, en Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, hoogleraar in de Calvinistische Wijsbegeerte aan de Technische Hogescholen te Delft en Eindhoven, spreken over het onderwerp: Hoe gaan we om met de schepping in deze tijd?

In de middagvergadering zullen de huishoudelijke zaken worden afgehandeld en is er gelegenheid om van gedachten te wisselen over de inhoud van het blad.

De kerk is open vanaf 10.00 uur, zodat men voor de aanvang van de vergadering een kopje koffie kan drinken.

Voor broodjes gedurende de lunchpauze wordt ook gezorgd. De vergadering wordt te circa half vier beëindigd.

Het bestuur

Nu is het zo wel wat erg breed gezegd. Mijn uitgangspunt was dat de *resultaten* van de wetenschap de exegese van de Schrift niet mag bepalen of beïnvloeden. En daarbij had ik uitdrukkelijk de natuurwetenschap op het oog. Niet omdat ik, zoals ir. Plooy schrijft, de wetenschap ten onrechte met de natuurwetenschap identificeer, maar omdat het in het verband van mijn artikel om de natuurwetenschap ging. Dat gaf ik duidelijk aan, u kunt het zelf nalezen. Maar zij is ook wetenschap en omdat ik niet een wetenschappelijk artikel schreef met de daarbij behorende altijd wederkerende exacte formulering, maar in de omgangstaal sprak ik soms zonder meer van wetenschap en wetenschappelijke resultaten. Ieder kon daarbij weten wat ik be-

doelde. Wanneer ik even verder keek dan de natuurwetenschap, zei ik dat er uitdrukkelijk bij. Ik liet daarbij de theologische wetenschap expres buiten beschouwing en volgde daarbij een overal te vinden spraakgebruik.

In een tweede en tegelijk slotartikel gaan we D.V. verder met ons antwoord aan ir. Plooy en kunnen we wat meer op de zaak zelf ingaan.

1) Vgl. Luther in een van zijn Tischreden: „Als ich jung war, da ging ich mit Allegoriis, Tropologiis und Anagogiis um und machte eitel Kunst... Nun hab ich's fahren lassen, und ich meine beste und erste Kunst, tradere Scripturum simpliciter sensur; denn literalissensur, der tut's, da ist Leben, da ist Kraft, Lehre und Kunst innen; in dem andern, da ist nur Narrenwerk, wie wohl es hoch gleich gleiszet”. Luthers Werke, ed. Borcherdt. Merz., dl 7, pag. 11.

M. de Jonge / Voorburg

Beproefde trouw (3)

4. De reglementenkerk

Na de franse revolutie en de terugkeer van Oranje begon een periode (restauratie). Staatkundig, maatschappelijk, ook kerkelijk. De revolutiegeest was echter niet verdwenen. Andere namen voor dezelfde geestelijke stromingen kwamen naar voren. Men was nu liberaal, verdraagzaam, hoogste goed was rust, basis van macht en invloed voor de nieuwe regenten. Alles van de 18e eeuw moest zoveel

mogelijk mee de 19e eeuw in. En de mens, de verlichte mens, zou de zaken regelen naar zijn inzicht. Erkenning van de HERE en van Zijn verordeningen voor het leven, wie wist daar nog van?

De koning, regerend als absoluut vorst (verlicht despoot) moest orde op zaken stellen, ook in de kerk. Hij begon met tractementen aan predikanten weer ten laste van de staatskas te brengen. Ná 1795 waren die niet meer uitbetaald en de armoe van de bezettingsjaren was

voor die groep nu tenminste verdwenen. Banden tussen overheid en kerk werden (financieel) weer aangehaald, de „zilveren koorde”. De koning had de kerk, zo meende hij, ook nodig: zij moest dienen om gezag en traditie ten behoeve van volk en vorst te herstellen en te bevestigen. Maar het kerkelijk leven echt herstellen? Een synode samenroepen, waarin de echte noden van de gemeenten aan de orde konden komen, daar kwam niets van in. Daar zouden toch immers tegenstellingen in de leer naar voren kunnen komen. Nee, Willem I - trouw terzijde gestaan door ambtenaren-raadgevers - zag zijn taak vooral in het reglementeren van het kerkapparaat. In de Napoleontische tijd was men daarmee aangevangen en de toen opgestelde regeling werd tevoorschijn gehaald, ietwat gewijzigd en aangevuld en zonder dat enige kerkelijke instantie daarover advies mocht geven, door de Koning vastgesteld als „Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde kerk van het Koninkrijk der Nederlanden”. De naam „Gereformeerde kerk” kon er zelfs niet meer af. De kerk moest hervormd worden, dat betekende zoveel als afgestemd op de nieuwe tijd.

Als structuur voor de organisatie van die hervormde kerk kwam te voorschijn: een hoofdbestuur (synode), provinciale en classale besturen, met filialen (de plaatselijke afdeling van de landelijke kerk). Wég de zelfstandige plaatselijke gemeenten, met de eigen ambtsdragers. De vele kerken waren tot één genootschap gebundeld. Alle benoemingen in die besturen geschieden door of namens de Koning. De taak van die organisatie was: handhaven van de leer (in naam), bewaren van orde en eendracht, aankweken van liefde voor kerk en vaderland. Fraaie zaken voor de gemeente van onze Heer! Zijn Naam werd niet genoemd, Zijn Woord bestond in die conceptie niet. Hij was als Hoofd van de kerk afgezet. En wat de leer betreft, maar ze moesten in verdraagzaamheid zó functioneren, dat de eendracht bewaard zou blijven. In kerkelijke archieven opgeborgen waren het historische documenten geworden, goed om onder het stof bewaard te blijven.

Ging dat alles dan zomaar? Kwam niemand tegen die gang van zaken op? De vorst regeerde met absolute macht en legde enkele ingediende bezwaren naast zich neer. Wég was de unieke plaats van de gemeente van onze Heer in deze wereld. Wel was die er vóór 1795 ook niet zo nadrukkelijk geweest (men assimileerde zich aan de wensen van de overheid), maar toen was er in elk geval een vrij kunnen optreden van getrouwe ambtsdragers. Nu bleef er niets anders over dan een formele handhaving van reglementen door bestuurders, die de overheid aangesteld had. De eerste

(vervolg op pag. 128)

D. W. L. Milo / Dalmally

Kleine oorzaken - welke gevolgen?

Het is gemakkelijk, lijkt het ons, een oorlog te doen uitbarsten — dan te voorkomen. De kwestie met de Falkland-eilanden is er een voorbeeld van. Vandaag, nu wij dit schrijven, dreigt een oorlog, waarvan de zin en het eind nog niet te zien zijn. Was in 1914 het schot te Serajewo voldoende om de eerste wereldoorlog te doen ontbranden — er zijn meer bloedbaden aangericht door simpele aanleidingen.

Hoe zit het met die Falkland-eilanden?

Ze zijn sinds anderhalve eeuw een Britse kroonkolonie, worden door Britten bewoond en staan onder een Britse gouverneur. Economisch zijn ze geheel afhankelijk van de wol-opbrengst van driekwart miljoen schapen en die wol wordt aan Groot-Brittannië verkocht. Politiek hebben 1800 van de 1950 inwoners de Britse nationaliteit; nagenoeg allen zijn ingeborenen van de eilanden.

Daar staat tegenover dat de meeste (kleine) ondernemingen Argentijns zijn; dat elk kind, dat na de lagere school iets wil studeren, naar Argentinië gaat en dat de Argentijnen, alleen al op grond van hun investeringen, felle aanspraken doen gelden. Over eigen ziekenhuizen en verdere faciliteiten behoeven we op deze eilanden eigenlijk niet te spreken.

Voeg hier nog de afstanden aan toe. De eilandengroep (want behalve Oost- en West Falkland zijn dat zo'n 200 eilandjes) ligt rond de 13.000 kilometer van het moederland; daar horen dan nog Zuid-Georgië en de Zuid-Sandwich-eilanden bij, die weer 1250 en ruim 2000 km ten Zuid-oosten van de Falklands liggen... Wel kan gezegd worden, dat afstanden vandaag overbrugd worden door vliegtuigen en missiles, door telefoon en satellietstations — maar Argentinië alleen ligt in feite naast de deur: op 500 km afstand.

Historisch is er dan ook aardig wat getwist over deze Britse kroonkolonie. De ietwat vage geschiedenis begint met een ontdekking der eilanden in 1592 door de Britse zeevaarder John Davis. Nauwelijks had deze zijn ontdekking gemeld, of de Nederlander Sebald de Weert zag ze in 1600 liggen. Ze gezien en ontdekt te hebben geeft natuurlijk geen eigendomsrecht. Maar in 1690 werden de eilanden „voor het eerst” betreden, en wel door een Britse kapitein Strong, die er zijn voet op zette en ze versierde met de naam van Lord Falkland, een toenmalige Britse zeevaart-mogol. Overigens behoeft ook een voetafdruk op maagdelijk strand nog geen eigendomsrecht te bewijzen. Al moeten we in aanmerking nemen, dat rond 1600 onze eigen Oost- en Westindische Compagnieën dezelfde gebruiken kenden.

De eerste kolonisten (ha, nu komen we verder) waren... Fransen, die er zich in 1764 vestigden en op Oost Falkland de stad Port Louis stichtten. Maar al twee jaar later volgden honderd Engelsen hun voorbeeld, die op Saunders eiland Port Egmont bouwden. En nog is het einde niet in zicht.

Want in 1767 verkocht Frankrijk „zijn” nieuwe nederzetting op Oost Falkland aan Spanje, dat voortaan meteen de hele eilandengroep tot eigendom pretendeerde. Zoals u weet was Spanje in vroeger eeuwen een sterke zeevarende natie, die Zuid-Amerika zelfs met zijn taal heeft gestempeld. De Britten hebben in 1774 hun nederzetting moeten verlaten, door Spaans wapengeweld gedwongen, maar behielden hun aanspraken. De Spaanse stad Soledad (voorheen Port Louis, thans Stanley geheten) werd in 1811 losgelaten; de achterblijvers verklaarden in 1816 niets met Spanje te maken te willen hebben. Spanje scheen dat te aanvaarden — de Britse pretentie bleef.

Nu komt de kortstondige rol van Argentinië. Van 1820 tot 1832 heeft dat land er een klein garnizoen gelegerd — maar dat werd door de Britten verjaagd, zeker niet met holle woorden. En de Britten, eenmaal terug op de Falklands, hebben zich daar tot op de huidige dag staande gehouden.

—o—

Inderdaad hebben de Britten zich nog al wat aan de Falklands gelegen laten liggen. Ze gaven in 1843 aan de eilandengroep de status van kolonie en richtten in 1851 de Falkland Islands Company op, die de helft van de gronden in eigendom heeft en veel aan de ontwikkeling van deze mini-kolonie heeft gedaan. Een van onze vrienden hier bezocht het vorig jaar de Falklands. Ze is weduwe en vergezelde haar broer, een weduwnaar, op een officiële zakenreis. Die broer is iets erg hoogs in de Schotse schapen-

Vervolg van pag. 127

BEPROEFDE TROUW

samenkomst van dit synodebestuur werd n.b. geopend door de commissaris-generaal van de eredienst (een ambtenaar, ondergeschikt aan de minister).

Diep verval. Indien de HERE niet naar Zijn volk had omgezien, het zou in het reglementenjuk bekneld zijn en bezwaken.

5. Afscheiding en Doleantie

De HERE ziet steeds weer om naar Zijn volk. De reglementenkerk uit het begin van de vorige eeuw vertoonde zeker niet Zijn beeld. Zijn Naam werd daar soms niet eens aangeroepen in de kerkdiensten. De mens - vrij, goed in zichzelf, druk doende met „het godsdienstige” - had de eerste en ereplaats. De prediking richtte zich op een net leven, op een voorbeeld voor anderen zijn, op een lieve God, die graag voortdurend gereed staat om goede mensen te helpen. Die rust verbrak de HERE echter. Hij liet in de gezelschappen behouden

blijven, wat de officiële kerk al lang niet meer bood: een kinderlijke vrees voor Hem, het alles van Hem verwachten, het opzien naar Hem vanuit eigen onwaardigheid en zwakheid, om Christus wil. Hij deed in die tijd wonderen.

Een eenvoudig predikant te Ulrum, ds. Hendrik de Cock, kwam, nadat hij reeds 10 jaar in het ambt werkzaam was, tot grote ontdekkingen. De Schriften gingen hem open en hij kon de rijkdom van verloren-zijn en verlossing-ontvangen weer opnieuw aan zijn gemeente vertellen: een rijke middelaar. Toen hoorden de schapen de stem van de goede Herder en zij volgden die. Wekelijks kwamen steeds grotere scharen naar Ulrum. Het kerkgebouwtje werd te klein, men moest in het open veld diensten houden. Echte verkondiging van de blijde boodschap. De Cock ontdekte steeds meer de schatten uit het Woord, uit de reformatietijd: de gereformeerde leer, de gereformeerde kerkregering. Daar kwam verzet tegen. Onordelijk gedrag is het, als de mensen van heinde en ver komen om naar die éne dominé te luisteren. Zijn de anderen soms minder? Blijf toch in je eigen dorp. Collega's en kerkelijke besturen gevoelden zich bedreigd en kwamen

al gauw tot het oordeel, dat de kerkelijke structuur was aangetast en gevaar liep en daar moest een stokje voor gestoken worden. Vooral, toen ouders uit andere gemeenten voor hun kinderen de doop in Ulrum aanvroegen, omdat daar tenminste de prediking van zonde en genade was. Twee ambtsdragers van De Cock uitten ernstige bezwaren tegen de gang van zaken in Ulrum.

De Cock verweerde zich tegen de hem aangewreven beschuldigingen in een geschrift „Verdediging van de ware Gereformeerde leer en van de ware Gereformeerden, bestreden en tentoongesteld door twee zogenaamde Gereformeerde Leeraars of De schaapskooi van Christus aangetast door twee wolven en verdedigd door H. de Cock, Gereformerd Leeraar te Ulrum, 1833”.

Toen was de boot aan. De Cock werd geschorst (1834) en enige tijd later, na vele verhoren door kerkelijke organen, afgezet als predikant. Beroep op de minister van Eredienst en later op de Koning baatte hem niet. In de Nederlandse Hervormde kerk kon wat hij deed niet toegelaten worden. De gemeente te Ulrum bleef echter samenkomen, toeloop van buiten bleef voortduren en uiteindelijk restte de kerkeraad

niet anders dan „zich af te scheiden van degene die niet van de kerk zijn (art. 28 Ned. Geloofsbelijdenis) en dus geen gemeenschap meer te willen hebben met de Nederlandse Hervormde Kerk, totdat deze terugkeert tot de waarachtige dienst des Heeren”.

Achter die kerkelijke organen, die zich beijerden de rust in de kerk te handhaven koste wat kost, stond het overheidsapparaat. Daaruit kwam mét de verdrukking vanuit de kerk het voor de rechter slepen van ambtsdragers vanwege overtreding van de kerkelijke reglementen, gevangenisstraf, boete, inkwartiering van soldaten e.d. Maar de verbreiding van het evangelie ging door en in vele andere plaatsen was eveneens een terugkeer van Gods Woord; de gereformeerde belijdenis ging weer leven en een plaats innemen en de kerkenordening van Dordt kon weer tevoorschijn gehaald worden.

Over de vele moeiten, die de afgescheiden gemeenten en haar leden ondervonden (moeiten van buitenaf en van binnenuit) zullen we hier niet verder spreken. Een boek als „Het wonder van de 19e eeuw” (Algra) tekent die uitvoerig. De afgescheidenen gingen na verloop van tijd een eigen weg, los van de

houderswereld en hield van tijd tot tijd besprekingen met de Falklanders over de woloogst, de wereldprijzen van wol, de bloedverversing van schapen en dergelijke agriculturele babbels; dat is nog wat anders dan over koetjes en kalfjes praten. Die broer wordt dan ook, wanneer dat zo uitkomt, door Prins Philip ontvangen, want zijn reizen naar de verre kroonkolonie hebben mede een karakter van vlagvertoon.

Die Britse vlag moet inderdaad regelmatig vertoond worden. Want in beide wereldoorlogen heeft Brittannië aan de haven Stanley een zeer belangrijk steunpunt gehad; alleen al om strategische redenen zal men de Falklands niet graag prijs geven. Denk maar eens aan steunpunten als Gibraltar en Suez dicht bij huis; wat zijn die niet van enorme betekenis geweest. En wat zou Amerika van een mogelijk verlies zeggen? Zou dat behoefte hebben aan een rode raketbasis, vlak tegen Zuid-Amerika aan? Een tweede Cuba?

Argentinië, dat zich daar dus gedurende 12 jaren militair sterk maakte, is een van de liefhebbers, die zich eigenaars van de Falklands zouden willen noemen. Het land poneerde in de eerste vergadering van de Verenigde Naties: dat de Falklands „natuurlijkerwijze” tot Argentinië behoren. Ongeveer zoals Duitsland tegen 1940 over een „Auslands-Deutschtum” sprak: overall, waar hun mensen zich als gasten hadden gevestigd, moesten ineens de Duitse minderheden-belangen worden verdedigd. Wel verklaarde Argentinië zich bereid tot onderhandelen — maar dat lijkt mosterd na de maaltijd.

De Britse regering was natuurlijk op de hoogte van de Argentijnse aanspraken. En dat al 150 jaar lang. Er werd de laatste maanden steeds over gesproken: er bröide iets. Maar ergens is deze regering te fatsoenlijk voor een Zuid-Amerikaanse rivaal. Men gaat er hier van uit, dat „bezi” krachtens wapengeweld vandaag niet meer waardevol en bestendig is. Men refereert een referendum, een volksuitspraak; nu, de Falklanders kozen herhaaldelijk en ondubbelzinnig voor de Britse cultuur, het Britse mensenrecht en het Britse leefpatroon. Hoewel men Argentinië als goede buur niet graag wil missen.

Zoals u weet hakte Argentinië begin april de knoop door en bezette de eilanden. Er vielen enkele doden, de goeverneur gaf zich over (wat kon hij anders, nu het moederland niet op tijd was?) en dat was dat. Groot-Brittannië, bereid alle veldslagen te verliezen mits het de laatste wint, was wederom te laat. Toen de televisieploeg Lord Carrington en de minister

van Defensie overrompelde, kon de hele wereld constateren, dat de marmeren schoorsteenklok vijf minuten achter liep: symbool van dit land.

Vandaag zeilt een forse zeemacht uit, met vliegkampschepen en al. Het debat in het lagerhuis wees uit, dat vrijwel alle verantwoordelijke personen voor onmiddellijk gewelddadig optreden kozen. De grote Lord Carrington, een minister Luns in kabinetformaat, werd gesmaad; op de minister van Defensie werd geen prijs meer gesteld.

Maar wat kan wapengeweld nu nog bereiken? Dat Argentinië excuus aanbiedt en naar vrouw en kinderen terugtrekt? Waarschijnlijk niet. Dat de Brit zijn verloren gezicht herstelt! Waarschijnlijk niet. Dat de laatste restanten van een koloniaal stelsel worden aangehouden tot een volgende crisis? Ook dat heeft weinig zin. Maar dat duizenden Argentijnse en Britse soldaten zullen sneuvelen, en een veelvoud in ziekenhuizen, revalidatieklinieken en verzorgingstehuizen voor invaliden terechtkomt, is zeer wel mogelijk.

Daarom zeiden we: een oorlog kan gemakkelijker losbarsten dan bedwongen worden. Wie het begin weerstaat voorkomt alles. Natuurlijk had de Britse regering soepeler moeten zijn in het diplomatiek overleg; moeten beseffen dat men moeilijk op 13 duizend kilometer kan regeren, laat staan beschermen. Dat men zich wel kan wreken, maar beter die wraak kan voorkomen.

Aan de andere kant moet gesteld worden: dat we elkaar niet met geweld kunnen beroven van geld en goed, van cultuur en leven. Wie, om geweld te vermijden, bereid is zich te laten beroven, verdient niet beter. Maar laten inbrekers en rovers het niet horen. Om van aanranders maar te zwijgen.

Dat brengt ons op een gepast verhaal ten besluite. In onze jonge jaren vertelde ons een onderwijsman, dat hij door een vredes-apostel was bezocht. Die goede man wilde voor aanstaande onderwijzers een lezing houden, ten einde hun geweldloosheid aan te praten. De onderwijsman had hem gevraagd: „als u met uw vrouw door een eenzaam bos wandelt en een bruid wenst uw vrouw aan te randen — wat doet u dan? De vredes-apostel zei: „bidden, dat ik mijn handen mag thuis houden”. De onderwijsman had geantwoord: „als ik tijd had zou ik liever bidden, dat ik die vent heilzaam op zijn kop mocht timmeren; u komt mijn jongens niet beïnvloeden met uw flauwe praat”.

Ned. Hervormde kerk. In die kerk waren toch nog velen achtergebleven - ze waren niet met de afscheiding meegegaan - die de strijd om de Waarheid opmerkten en van harte begeerden dat er in hun kerkgenootschap bekering zou komen en ze gevoelden zich gedrongen daar wat voor te doen. Zij organiseerden zich om tot herstel van de oude kerk te komen, ontwikkelden vele activiteiten daartoe. Over die richtingen handelt een volgende paragraaf. Hier zij voorlopig opgemerkt, dat daarin in feite weer te herkennen was het patroon van de strijd, die ook in Dordrecht 1618/9 is gevoerd: voor of tegen de gereformeerde leer, beter gezegd om de Waarheid der Schriften tegenover menselijke opvattingen. De kerkelijke colleges, van bovenaf benoemd, bleven echter trachten de zaken in de Ned. Herv. kerk te beheersen. Geen zorg, of zij wel een vergadering van ware christgelovigen zou zijn, maar enkel of ze een rustige plek in de samenleving kon blijven „ter bevordering van godsdienstigheid”.

Toen - omstreeks 1860 - verwekte de HERE Abraham Kuyper, die Hij in Beesd, zijn eerste gemeente als predikant, de kracht van Zijn Woord deed zien, van Zijn beloften

en Zijn eisen. Deze man van grote gaven, heeft ruim 100 jaar geleden echt gestreden voor de heerschappij van Gods Woord in de kerk, tegenover alle vrijzinnigheid en dode orthodoxie. Wég met de menselijke overheersing, die n.b. in die tijd er toe kwam van a.s. predikanten niet meer te vragen in te stemmen met de belijdenisgeschriften, maar (slechts) te verklaren dat zij „de belangen van het godsrijk” zouden behartigen. Een formulering, die alle vrijheid liet om zelfs in de kerk godloochenaar te zijn. Na veel strijd kwam in 1886 te Amsterdam de ontknoping. De kerkeraad, waarvan dr. Kuyper toen deel uitmaakte, kreeg van bovenaf het bevel om jongelui van vrijzinnige levensopvatting toe te laten tot het afleggen van geloofsbelijdenis. De raad weigerde en daarop werden zowel predikanten als ouderlingen afgezet.

De gemeente, die voor het grootste deel dezen volgde, verbrak daarop de band met de synodale organisatie en noemde zich dolerend (klagend over onrechtvaardige behandeling). Velen in den lande gingen ook toen eenzelfde weg en Kuyper trachtte ze bijeen te brengen. Hij was een groot organisator. In deze gemeenten was er direct een terugkeer tot Schrift, belijdenis en kerk-

orde. In 1892 verenigden zich de gemeenten uit Afscheiding en Doeleantie tot de Gereformeerde kerken in Nederland.

In de Nederlandse Hervormde kerk - want daar gaat het in dit verhaal in de eerste plaats om - was een

tweevoudige aderlating geweest: in 1834 en in 1886. Niettemin waren er in die organisatie nog velen achtergebleven, die begeerden de HERE oprecht te dienen en die uitzagen naar herstel van de vaderlandse kerk.

Afgescheidenen

*Niemand spreekt meer van koksianen;
Van fijnen en motregen weet men wel.
De glans van een scheldwoord gaat gauw tanen,
Maar de haat is nog laaiend als de hel.*

*Men vormde een ring om ze neer te beuken.
Dat is een prettig en gevaarloos spel.
Men hoeft zijn kleeren niet eens te kreuken.
Weerloze mensen sterven wondersnel.*

*Men stal hun brood en dwong hen te luiëren,
Ze werden gevangen en uitgezet.
„Ga jullie maar naar den hemel kuiëren,
Met zijn vele woningen, goed en net.”*

*God hoort den hoon, belacht des vijands spot.
Laat toe dat dood en duivel hen bedot,
Maar 't volk dat toevlucht zoekt in het gebed.
Heeft Hij als vorsten in het land gezet.*

Uit „Kaleidoscoop”

Willem de Mérode

C. Baardewijk / Wezep

Christiane F.

De redactie van „Opbouw” vroeg me iets te schrijven over de film „Wir Kinder vom Bahnhof Zoo”. Voor het geval U er nog niet eerder over hoorde of las: centrale figuur is Christine F., een 15-jarig Berlijns meisje dat sinds haar 13e aan heroïne verslaafd is; decor is de wereld van verslaafden en handelaars rond een metrostation in Berlijn. Deze film die z'n bestaan te danken heeft aan de autobiografie van Christiane F., trok overal in het land belangstelling.

Niet gewend kritische aandacht te geven aan de „taal” die een film spreekt, vind ik het niet eenvoudig m'n indrukken weer te geven. Op het boek is gemakkelijker vat te krijgen.

Graag wil ik toch een paar opmerkingen maken, eerst over de film, vervolgens over de autobiografie. De hoofdpersoon Christiane komt naar voren als een intelligent kind. Ze doet mee aan de dingen maar neemt er tegelijkertijd wat kritisch afstand van. De vader weet met al z'n ambities niets op te bouwen, is ruw en grof; de moeder is onzeker. In een wat later stadium loopt het huwelijk vast, er volgt een scheiding en meer dan voor Christiane heeft de moeder aandacht voor de nieuwe vriend. Er is weinig nestwarmte, weinig geborgenheid. En de welvaarts-wereldstad met z'n mensenmassa en z'n verborgen en open-

lijke demoralisering heeft weinig houvast te bieden.

Maar Christiane is 13, weet niet goed wie ze is, voelt zich onveilig en wil natuurlijk ergens bij horen. Bij leeftijdgenoten moet iets gemeenschappelijks te vinden zijn.

Lot- en leeftijdgenoten en een nieuwe boeiende wereld vindt zij eerst in het „Haus der Mitte” — de jeugdkelder in het kerkelijk centrum — en later in overvolle discotheken met oor- en geestverdovende muziek. Daar waar je jezelf en anderen voortdurend kan waarnemen in de overall aanwezige spiegels, daar waar je onder de indruk raakt van „waaninnig relaxte” figuren, daar vindt je een probleemloze wereld, veilig voor een paar momenten. De leegte is gevuld. Haar leven wordt een voortdurende vlucht naar die wereld waarmee ze zich steeds meer verbonden voelt: als deelneemster en slachtoffer.

Is er aanvankelijk wat onrust om en aversie tegen dat deel van de wereld waarin drugsexperimenteerders en -spuiters hun rol spelen, het duurt niet lang of Christiane maakt er deel van uit. Dan zien we een zekere stilstand in de film optreden. Er is nog wel wat contact met het ouderlijk huis, er zijn nog wel wat ontmoetingen, maar het leefwereldje van Christiane krimpt steeds meer ineen tot dat van „Station Zoo”. Moeder en dochter zijn beide aanwezig maar voor elkaar niet meer bereikbaar. Als twee schepen die op de donkere zee elkaar even een signaal laten horen en dan snel doorvaren. Dit element krijgt een bijzondere nadruk bij de verjaardag van Christiane. 's Morgens — de moeder is naar haar werk vertrokken — staat er op tafel een taart, wat geld ligt erbij. Dode dingen. Er is geen hand die iets aanreikt, die

aanraakt, die liefkoost. Een hartverscheurend beeld.

In toenemende mate gaat Christiane op in de verloederde samenleving van Bahnhof Zoo. Drugsgebruik in allerlei stadia, jeugdprostitutie, uitbuiting, intimidatie, angst en geweld. Toch bloeit er nog een bloem op deze puinhoop. Er ontstaat een relatie met Detlev die z'n dagelijkse portie heroïne verdient door met allerlei mannen mee te gaan. De genegenheid van deze twee verdorven kinderen voor elkaar is oprecht. Als ze „clean” zijn, bouwen ze aan luchtkastelen.

Samenvattend: „Wir Kinder vom Bahnhof Zoo” geeft, naar mijn smaak, een indrukwekkend beeld van een deel van een samenleving. Zeker, er is effectbejag, er is overaccentuering, er is soms een romantisch waas maar dat neemt allemaal niet weg dat deze film zeker inzicht geeft in de verslavingsproblematiek waarmee de grote stad zich geconfronteerd ziet.

—o—

Het verslag van de junkie Christiane F. is vastgelegd door K. Hermann en H. Rieck, twee journalisten, en voorzien van een voorwoord door drs R. van Amerongen, hoofd afd. Voorlichting en Preventie van de Federatie van Instellingen voor Alcohol en Drugs. Het is voorzien van foto's van Christiane's vrienden en bevat verder verklaringen van Christiane's moeder, een chef van een psycho-sociaal adviesbureau, een psycholoog e.a. De auteurs schreven zelf o.m. „Wij kwamen met de destijds 15-jarige Christiane F. in contact toen zij tijdens een proces in Berlijn moest getuigen. Wij spraken af haar te interviewen en dachten daar twee uur voor nodig te hebben.

Deze twee uur groeiden uit tot twee maanden en uit de vele door ons op de band vastgelegde gesprekken met haar en mensen uit haar omgeving kwam dit boek tot stand. Wij menen dat Christiane's verhaal meer zegt over de situatie waarin veel drugs gebruikende jongeren zich bevinden dan menig zorgvuldig gedocumenteerd rapport zou kunnen”.

Met een minutieus herinneringsvermogen en onvoorwaardelijke openheid brengt het meisje verslag uit over wat zij en haar vrienden en vriendinnen hebben meegemaakt. Het is een verhaal dat zich behalve in Berlijn op vele andere plaatsen zou kunnen afspelen.

Zonder overdrijven mag ik zeggen dat dit boek goed zou zijn voor een serie artikelen over oorzaak en achtergronden van drugsgebruik en over de wereld van de verslaafde. Maar er is niet veel ruimte en daarom een enkele greep.

Nuchter en met een niets ontziende eerlijkheid geeft Christiane een beeld van de drugscene; de wonderlijke en verknippte figuren tekent ze vaak met een mengeling van spot en hoon en meedogen. Haar eigen lichamelijke neergang en psychische aftakeling neemt ze waar met afgrijzen. Tijdens een afkickperiode wanneer zij en haar vriend gruwelijke ontwenningverschijnselen doormaken zegt ze haar lichaam te haten en blij te zijn wanneer ze zou sterven. Van de meisjes, kinderen nog, die op het station rondzwerven, zegt ze: „Ik zag hoe afschuwelijk ze er aan toe waren. Vooral degenen die op de horse (heroïne) waren en daarom moesten tippelen. Ik zag hoe walgelijk ze het vonden als ze door een klant werden aangesproken, hoewel ze dan juist lief moesten lachen”. Op blz. 145 vertelt ze over een ver-

terloops.....

P. C. van Wijk — Zaltbommel

Wijsheid (1)

(naar aanleiding van 1 Kor. 2 : 6-16).

In 1 Korinthe 2 wordt gesproken over de ware wijsheid. Om dit bijbelgedeelte goed te verstaan moeten we wel even letten op het voorafgaande. Paulus heeft de gemeente van Korinthe zelf gesticht (Hand. 18:1-17; 1 Korinthe 2:1-5). In de grote plaats Korinthe is een

gemeente ontstaan van joden en heidenen. Wat zegt 1 : 26 over de gemeenteleden?

Paulus is als hij deze brief gaat schrijven niet erg gerust. De gelovigen in Korinthe zijn nogal tevreden met zichzelf. Zij toch hebben de Geest ontvangen, de Geest der vrijheid? Kunnen zij zelf niet uitmaken wat wel mag en wat niet mag? Deze manier van denken leidde echter tot allerlei vrijbuiterei. In 4 : 8 zegt Paulus dan ook: 'reeds zijt gij verzadigd, reeds zijt gij rijk geworden...' Men weet het allemaal wel, zo denkt men.

Voor hún weten, voor hún kennis moet desnoods het evangelie van God uit de weg gaan.

Paulus ziet de fouten, maar hij blijft de mensen in Korinthe aanspreken als 'geroepen heiligen' (1 : 2). Al zijn ze nog zo eigenwijs, Paulus blijft de gemeenteleden zien als heiligen. Zó alleen kan hij ze echt blijven benaderen en dat wil hij. Paulus begrijpt dat achter de houding van de gelovigen in Korinthe de griekse levenshouding zit.

De grieken zoeken wijsheid (1 : 22, 23) en proberen door hun denken en dóórdenken de dingen te doorgronden. Zo proberen ze vanuit hun lagere wereld op te klimmen naar de hogere wereld, de wereld van het goede en het betere. Op deze weg van beneden naar boven is voor het kruis geen plaats, op deze weg van het-zelf-weten en het-zelf-welkunen is geen plaats voor genade. Daarom wijst Paulus er op dat als er geroemd moet worden God moet worden geroemd (1 : 31). God zond immers Zijn Zoon en die Zoon was 'de wijsheid Gods' (1 : 24). Lees 1 : 26-29 eens en probeer Gods boodschap voor jezelf en de gemeente te formuleren.

—o—

In het denken van de grieken was geen plaats voor een kruis. Daar wisten de griekse wijsgeren geen raad mee. Dat kruis was voor hen een dwaasheid, terwijl het voor de joden een aanstoot was (1 : 23), maar voor Paulus is het de inhoud

van het evangelie (2 : 2). Paulus weet dat zijn woorden echte wijsheid tot inhoud hebben, wijsheid zijn (2 : 6). Hij weet ook dat naar wereldse maatstaven zijn woorden dwaasheid zijn. Wie zou hij bedoelen met de 'beheersers dezer eeuw, wier macht te niet gaat'? De inhoud van zijn spreken is geweldig. Zijn woorden onthullen een 'geheimenis', het grote geheim van God dat Hij al lang verborgen heeft gehouden, maar dat Hij nu geopenbaard heeft aan allen die het willen zien. En wat is nu dat geheim precies? Lees Efeze 1 : 7-14 eens door en probeer dit geheim in een paar woorden samen te vatten. Dat geheim van God is alleen te verstaan in het geloof (8 en 9). Paulus verwijst hier naar gedeelten uit Jesaja 64 : 4 en Jesaja 65 : 17. Je moet deze verzen eens nalezen, dan valt het je op dat Paulus nogal vrij citeert.

Tussen deze wijsheid van God en de wijsheid van de griekse wijsgeren is geen enkel verband, geen enkele overeenstemming

slaafde jongen in Berlijn. „Die was al zo kapot door het spuiten dat hij overal open plekken op zijn huid had. Hij verrotte terwijl hij nog leefde. Zijn voeten waren al afgestorven en pikzwart. Hij kon bijna niet meer lopen... Als iemand tegen hem zei, dat hij beter naar het ziekenhuis kon gaan, grijsde hij als een doods-kop. Hij wachtte echt alleen nog maar op de dood”.

Verslaafden worden meestal niet oud. Een van Christiane's vrienden, Babsi, sterft op 14-jarige leeftijd als een van 84 officiële Berlijnse heroïne-slachtoffers in 1977. Maar van een aantal „langlevenden”, die al meer dan vijf jaar spuiten, vertelt ze hoe gewelddadig en gewetenloos ze optreden. Christiane idealiseert niet: ze beschrijft haar vrienden in de ellende als mensen die geen echte communicatie meer hebben. „Ze schildert keihard de diepste ellende van het heroïnebestaan, de schraalheid, de kilte, de wanhoop en de verveling”. En relaties zijn in wezen leeg en onbetrouwbaar.

Anders dan in de film is er in het boek wel sprake van contacten tussen moeder en kind. Gevoelens van genegenheid, zeker van de moeder, zijn aanwezig. De beschouwing van de beide psychologen op de bladzijden 193 en 201 lijkt me uitstekend. Volgens hen zijn de mogelijkheden voor opvang en hulp in Duitsland zeer beperkt: voor 50.000 junkies zijn niet meer dan ongeveer 1300 plaatsen. De bijzonder snel groeiende groep 12-16 jarigen krijgen vrijwel geen kans te genezen. Zij stellen dat een jongere tegenwoordig net zo ontvankelijk voor drugs is als een volwassene voor het aanbod van de farmaceutische industrie. Ook spreken zij als hun mening in dit sombere stuk uit dat de maatschappij steeds meer dropouts produceert, die geen perspectief zien voor hun toekomst en geen kracht kunnen putten uit hun verleden.

Drs R. van Amerongen zegt in zijn voorwoord dat het boek veel informatie geeft, zakelijk en emotioneel. Hij prijst het omdat er geen opgeheven, waarschuwend vinger is en omdat er geen „mooi” slot aan gebreed is. Inderdaad, een „mooi” slot ontbreekt. Zoals alles wat nog iets moois heeft in deze autobiografie ontbreekt. Zoals de film is het boek: ontluisterend, nameloos grauw en somber. Er komen scènes in voor die ronduit walgelijk zijn. Boek en film gaan over een wereld die al tot ontbinding lijkt overgegaan en een dienovereenkomstige lucht komt je tegemoet. Een zee van nood en ellende spoelt je tegemoet, zó dat je denkt: hier is geen redden meer aan! Toch: wanhopen mag niet. Overal in de wereld zijn jongeren en ouderen uitgegaan, en hebben in de naam van Christus hun handen uitgestoken naar de naaste in grote nood en velen zijn gered. Laten we blijven bidden om meer mensen en meer mogelijkheden.

boekbespreking

Ben Zijl / fam. Olesen —
Jij en Ik en onze nieuwe baby.

Uitgave Gideon, Hoornaar.
44 blz., prijs f 20,—.

Omdat ik niet erg thuis ben op het gebied van de seksuele voorlichting, is het zeer wel mogelijk dat ik daarmee achteloos voorbij gelopen ben aan een keur van uitstekend materiaal. Zonder enige schrijver of uitgever onrecht te willen doen lijkt het me toch goed aandacht te vragen voor een recente publicatie van uitgeverij Gideon te Hoornaar. Wie de produkten van deze evangelische uitgeverij kent, weet dat deze zo ongeveer de goedkoopste boeken levert die men op het nederlandse christelijk erf kan aantreffen. Deze maal echter een boek met een forse prijs; met reden.

In dit groot formaat boek worden de lotgevallen van de familie Olesen verhaald. Daar wordt een derde kind verwacht, iets dat Tom en zijn zusje Marieke buitengewoon interessant vinden. In een beeldverhaal — er staan circa 200 foto's in het boek — leven we mee met de kinderen en hun ouders. En passant wordt gesproken over bevruchting, zwangerschap en bevalling, op een wijze die voor kinderen in de leeftijdsgroep tot een jaar of acht heel bevattelijk is. Als ik op mijn ervaringen met ons eigen drietal mag afgaan, die allen in die leeftijdscategorie vallen, is dit boek niet te simpel en niet te moeilijk. Het prikkelt hen tot het stellen van vragen: „hoe mama nou aan zo'n zaadje in haar buik komt” tot vragen of „weeën een beetje pijn doen of toch eigenlijk wel heel erg zeer doen”. Dat alles op een manier, die geenszins opgelegd is, zoals dat ook voor het boek zelf geldt. Er wordt noch verhullend noch sensationeel over deze dingen geschreven en, dat lijkt me goed te vermelden, onze kinderen vinden het verhaal als zodanig ook best leuk.

De foto's zijn alle in kleur en zeer fraai te noemen. Geen foto's van de bevalling overigens (ook niet zó geschikt!), maar wel van het hele leven in dat gezin. Belangrijk ook dat er bij het spreken over de geboorte verteld wordt dat kinderen een geschenk van God zijn en dat het daarom bijzonder is, als er een kindje komt.

De toon van het (overigens vrij summier) verhaal en de erg mooie foto's maken dat ik dit boek een goede entree in jonge gezinnen

wens. De prijs zou voor sommigen een belemmering kunnen zijn, maar het boek is, dunkt me, niet té duur voor het produkt dat men ervoor krijgt. Ik heb me wat gestoord aan een paar slordigheden in de tekst, maar zou het onaardig vinden zulke marginale kritiek in mindering te brengen op dit mooie boek.

P. J. van Kampen

de redaktie ontving

Ali C. Drost-Brouwer, *Voorbij de horizon*; roman, uitgegeven door Oosterbaan & le Cointre, Goes; 208 pag.; ingen. f 19,90, geb. f 22,90.

G. Visee, *Onderwezen in het Koninkrijk der hemelen* (2e bundel), keuze uit de persarbeid van ds G. Visee. 319 pag., uitgegeven door Copiëerinrichting van den Berg, Broederweg 6, Kampen; f 27,50.

Vrede over Israël, jubileumnummer 1931-1981, met artikelen van B. J. Oosterhoff, J. P. Versteeg, M. Boertien, J. C. L. Starreveld, T. Bienen, J. Kruis, M. Drayer en D. Biesma. Administratie-adres: mej. A. Valkenburg, De Grote Pekken 8, 3901 JC Veenendaal; 64 pag., f 3,50.

Drs H. de Jong, *Maar Jezus zegt...* de Bergrede uitgelegd voor de gemeente. 152 pag., f 17,—; uitgegeven door Copiëerinrichting van den Berg, Broederweg 6, Kampen.

Drs A. Kamsteeg, *Balans tussen ideaal en werkelijkheid*, Christelijk realisme in de wereldpolitiek. 187 pag., f 29,50; uitg. Kok, Kampen.

Mink van Rijdsdijk, *Hoe is het nu met je?* Over het bezoeken van zieken. 85 pag., f 12,50; Kok, Kampen

Ds Ype Schaaf, *Om nooit te vergeten*; 86 pag., f 27,50; uitgegeven door Kok, Kampen en Friesch Dagblad, Leeuwarden.

Tineke Kok-Fens, *De wereld van de glimlach*, verhalen. 71 pag., f 12,50; Kok, Kampen.

Evangelisatie, wat verstaan we er onder?, onder eindredactie van ds W. J. Bouw, secr. van de Evangelische Alliantie; een bezinning vanuit de bijbel en vanuit de praktijk over evangelisatie en zending. Met medewerking van prof. dr J. P. Versteeg, dr J. R. W. Scott, drs A. Noordegraaf, R. Reiling, R. van Essen, F. H. Veenhuizen, M. R. van den Berg, G. Doornebal, prof. dr J. Verkuy. 199 pag., f 27,90; Kok, Kampen.

kerknieuws

Heerenveen — Bedankt voor Heerenveen ds J. Bouma te Loosdrecht.

Hattem — Ds Van Ommen heeft een beroep aangenomen naar Hattem, niet naar Hattem-Heerde, zoals afgelopen week per abuis stond vermeld.

Beroepbaar — Drs G. C. Officer is door de regio Gorinchem na een preparatoir examen beroepbaar verklaard.

Zijn adres is: Oudsmidsestraat 12, 4033 AX Lienden, tel. 03443-2987. Drs Officer is geruime tijd verbonden geweest aan l'Abri.

nieuws uit breder kring

Stichting Reveil — De interkerkelijke Stichting Reveil organiseert op 8 mei in de Veluwehal te Barneveld een Midden Oosten-dag met als thema de verhouding Jodendom-Christendom-Islam.

In de ochtendbijeenkomst (aankomst 10.30 uur) zullen er lezingen zijn door Evert van der Poll („Drie Godsdiensten — één in wezen?”)

In de serie

HULP BIJ BIJBELSTUDIE (6)

is verschenen

MALEACHI

— dialoog tussen God en mens.

— P. C. van Wijk, D. van der Molen
72 pag. f 7,50

Hoe kan een studievereniging zo goed mogelijk functioneren?

De brochure geeft een handleiding voor bijbelstudie. De methode is toegepast bij behandeling van de dialogen in Maleachi en getoetst op bijbelstudieweek-ends.

De brochure kan gebruikt worden voor gemeenschappelijke en individuele studie.

Bestellen bij:

Albert Kok, Karveel 58-90

8242 WC Lelystad

Tel.: 03200 - 48381

Postgiro 39 10 300 (t.n.v. GLJC)

Een uitgave van het Gereformeerd Landelijk Jeugdcomité Gereformeerd Landelijk Jeugd Comité in samenwerking met Buijten & Schipperheijn te Amsterdam.

Herman Goudswaard ('de uitdaging van de Islam') en Bert Schüssler ('de houding t.o.v. het Jodendom'). In de middagbijeenkomst (aanvang 13.30 uur) wordt de film „Apples of gold” vertoond, waarin het herstel van Israël wordt belicht. Er is ook een diaprojectie over het gemeente-ondersteunende werk in Egypte. Tevens de uitzending van 8 studenten, die de cursus VMO (Voorbereiding Midden Oosten) op het Reveil-centrum te Voorthuizen voltooid zullen hebben. Drie van hen zullen in Egypte gaan werken. De overige vijf in Israël. Er is een apart programma voor de kinderen. Boeken en informatietafels aanwezig, alsmede stands met Israël-producten. De dag duurt tot plm. 15.30 uur, de toegang is vrij.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs T. Hoekstra
Ds. H. de Jong;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

De Veluwehal in Barneveld is ongeveer 5 minuten lopen van het Station Barneveld-centrum. Inlichtingen: Reveil, postbus 30, 3780 BA Voorthuizen, tel. 03429-1318/3620.

Driebergen-Hoogeveen — Sinds de startdag van het Evangelisatorisch Jaar 1982 (E '82) op 23 januari j.l. in de Rotterdamse Doelen, is de Evangelische Alliantie druk bezig met nieuwe activiteiten. Als vervolg op die algemene startdag organiseert de E.A. op zaterdag 15 mei a.s. een regionale informatiedag over E '82 voor het noorden in Hoogeveen. Het doel van deze dag is mensen te stimuleren tot evangelisatiewerk, daarom zal het accent van deze dag liggen op de keuzeprogramma's in de middag. 's Morgens hoopt de Apeldoornse hoogleraar dr J. P. Versteeg zicht te geven op de maatschappij waarin de boodschap van Jezus Christus gebracht dient te worden.

Aan de dag, die in de Hoogeveense Oosterkerk gehouden zal worden, zullen verder meewerken ds J. Bouritius (Baptistenpredikant te Hoogeveen) en ds F. H. Veenhuizen (Ger. Evangelisatiepred. te Apeldoorn). De algehele leiding van deze dag zal in handen zijn van ds W. J. Bouw (secr. van de E.A. en N.H.-pred. voor de I.Z.B.).

De Groningse gospelgroep „Hodos” zal deze E.A.-dag muzikaal omlijsten.

Het keuzeprogramma voor de middag vermeldt onderwerpen als: de missionaire gemeente, christelijke levensstijl, lektuurevangelisatie, jongeren- en kinderevangelisatie, muziek en voortzetting contacten en nazorg. De bezoekers zullen die middag uit twee keuzeprogramma's kunnen kiezen.

De E.A.-dag vindt plaats in het gebouw van de Gereformeerde Oosterkerk, hoek Buizertlaan-Leeuweriklaan te Hoogeveen. Aanvang 10 uur, toegang gratis.

De Evangelisatiekrant „De Andere Weg” welke door de E.A. is uitgegeven i.v.m. het Evangelisatorisch Jaar kunt U bij het secretariaat bestellen, tevens zal de krant ruimschoots voorradig zijn op 15 mei. Verdere inlichtingen kunt U verkrijgen bij het secretariaat van de Evangelische Alliantie, Hoofdstraat 55, 3971 KB Driebergen, telef. 03438-13693.

Zoekt U voor Uw vakanties iets anders?

Evangelische Camping „t Beloofde Land”

biedt U
een afwisselend programma tijdens Paas-, Zomer- en Herfstvakantie.
Bovendien beschikken wij over groepsaccommodatie.
Speciale tarieven in voor- en naseizoen.

Vraag folder.
Bosweg 17, Voorthuizen, tel .03429-2942

Leverbaar zijn:

Drs. H. de Jong, Maar Jezus zegt . . .	
De bergrede uitgelegd voor de gemeente	f 17,—
Ds. G. Visee, Onderwezen in het koninkrijk der hemelen, keuze uit de persarbeid (deel I)	f 27,50
Ds. G. Visee, Idem (2e bundel)	f 27,50
Prof. dr. J. Douma, Christelijke Ethiek	
deel I (2e druk)	f 13,—
deel II	f 13,—
deel III	f 16,50
Ds. P. K. Keizer, Vragen naar de bekende weg	
deel I	f 10,75
deel II	f 10,75
Ds. P. K. Keizer, Postille	f 15,—
Ds. O. Mooiweer, Leven in het verbond	f 4,—
Ds. H. J. v. d. Kwast, De ouderling en het huisbezoek	f 4,—

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar op de Ontmoetingsdag te Barneveld op 24 april.

COPIÉERINRICHTING V. D. BERG

Broederweg 6, Kampen — Telefoon 05202 - 12287

TE HUUR

van 3 juli tot 24 juli

RUIM HUIS IN ARNHEM

Tel. 085 - 214488.

TE HUUR

voor echtpaar zonder kinderen of twee dames

ONZE WONING IN EDE (Gld.)

van 15 mei t/m 12 juni.
Prijs f 125,— per week.

Inlichtingen tel. 08380 - 39128.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD!

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken folders enz.

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Heeft u nog geen abonnement op Opbouw?
En zoudt u eigenlijk best een abonnement willen hebben?
Of misschien liever eerst nog eens vier proefnummers willen ontvangen?

Vul dan onderstaande bon in; doe die bon in een open envelop; plak er géén postzegel op; stuur het geheel naar:
Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum; en het komt voor elkaar!

(hier afknippen)

L.S.,

Wilt u ondergetekende met ingang van heden

- ☐ abonneren op het weekblad Opbouw
☐ eerst nog eens vier proefnummers sturen

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

Handtekening: